

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Географічний факультет

Кафедра країнознавства та туризму

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ
«СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ ПОСЛУГ
В ТУРИЗМІ ТА КУРОРТНІЙ СПРАВІ»**

Київ – 2023

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Стандартизація та сертифікація послуг в туризмі та курортній справі» / Укладачі: І.Винниченко, Д.Гринюк. – К., 2023. – 52 с.

Методичні вказівки призначені як для здобувачів освіти спеціальностей 242 туризм та 106 географія (географія рекреації та туризму), так і вчителів, викладачів, керівників краєзнавчих гуртків, клубів та всіх, хто має бажання опанувати основи стандартизації та сертифікації послуг у сфері туризму та курортної справи.

Укладачі: *Ігор Винниченко, кандидат географічних наук, доцент кафедри країнознавства та туризму*

Діана Гринюк, кандидат географічних наук, асистентка кафедри країнознавства та туризму

Рецензенти: *Ольга Любіцева, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри країнознавства та туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Леонід Ільїн, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельного господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки

Рекомендовано до видання
Вченою радою географічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
протокол № 2 від 19 вересня 2023 року

© І.Винниченко, Д.Гринюк 2023

Зміст

Вступ	4
Практичні роботи	6
Список використаних джерел	31
Словник базових термінів	34
Додатки	43

ВСТУП

Сучасний стан суспільства та глобальні світові трансформації вимагають адекватної реакції щодо структурних та змістовних змін у системі підготовки фахівців у галузі туризму. На ринку освітніх послуг України напрям підготовки 242 «Туризм» безпосередньо пов'язаний з динамічним розвитком туристичного ринку європейських країн та світу в цілому. Така ситуація викликана підвищенням ролі туризму у світовій економіці, покликанням даної сфери бути потужним фактором співробітництва та взаєморозуміння між державами і народами.

Після періоду хаотичного становлення, кризи постковідного періоду, а також триваючого воєнного лихоліття туристична індустрія України знаходиться на етапі «випробування на міцність» і значних трансформацій. Українське суспільство повсякчас переконується у зростанні постійного інтересу з боку світової спільноти до нашої держави та її ролі в системі міжнародних економічних відносин, однією з форм яких є туризм. Отже, туризм є і буде – навіть за умов існуючих викликів – драйвером розвитку української моделі економіки.

Зважаючи на зазначене дедалі більше значення приділяється кваліфікації персоналу та його професіоналізму. Керівники та менеджери туристичних компаній висувають жорсткі вимоги до майбутнього персоналу, особливо до знання стандартів обслуговування, безпеки та якості туристичних послуг в умовах сучасних викликів та загроз. Це – одна з важливих умов успішної діяльності туроператорів та турагентств на сучасному туристичному ринку. За таких умов особливу увагу слід приділяти питанням стандартизації, сертифікації та метрології туристичних послуг. Особливості використання цих інструментів державного регулювання підприємницької діяльності у сфері туризму та готельного господарства є важливою умовою у професійній підготовці фахівців сфери соціально-культурного сервісу та туризму. Дисципліна «Стандартизація та сертифікація послуг у туризмі та курортній справі» є однією з основоположних компонент у формуванні кваліфікованих кадрів галузі туризму, особливе значення при цьому пояснюється її орієнтацією на практичну діяльність індустрії гостинності в цілому.

Велика увага приділяється таким важливим питанням, як сутність стандартизації та сертифікації; управління системою стандартизації та сертифікації в Україні з використанням найкращого зарубіжного досвіду тощо. Водночас суттєве значення мають правові засади розробки та застосування стандартів; нормативно-правова база сертифікації послуг, особливо важлива у системі відкритого суспільства, орієнтованого на сталий туризм.

Основна мета дисципліни полягає у поглибленні і розширенні теоретичних знань, вмінь та адаптації їх до розвитку практичних навичок студентів у питаннях стандартизації, сертифікації та ліцензуванні в галузі туризму та курортній справі з урахуванням процесів оновлення державного управління туристичною діяльністю; формування державної політики розвитку туризму.

Предметом дисципліни є дослідження процедури стандартизації та сертифікації у розвитку туристичних послуг та туристичної діяльності оновленого зразку.

Завданнями дисципліни є вивчення нормативно-правових засад, що регламентують державну політику в галузі туризму; ознайомлення з особливостями інституційного забезпечення державного управління у туризмі; ознайомлення з процедурою стандартизації та сертифікації туристичної діяльності в умовах нових викликів (COVID-19) та загроз (війни росії з Україною); ознайомлення з існуючими моделями управління туристичною діяльністю у світовій практиці; ознайомлення із сучасною туристичною політикою України та визначення перспектив розвитку.

Ці методичні вказівки покликані сприяти висвітленню історії, сутності та сучасного алгоритму вимог щодо дотримання стандартизації та сертифікації туристичних послуг, а також допомогти студентам опанувати навчальний матеріал з цього компонента та отримати практичний досвід їх застосування.

Практичні роботи

Практична робота № 1

Тема: Державне регулювання туристичної діяльності. Необхідність державного регулювання у сфері туризму.

Мета: З'ясувати сучасний стан туристичної галузі з урахуванням цивілізаційних викликів в світі в цілому, окремих державах та в Україні у посткоронавірусний та воєнний періоди. Обґрунтувати необхідність за таких умов посилення державного регулювання туристичної діяльності та сприяння її відновленню.

Термінологічний апарат: держава, державне регулювання, туристичний потік, турбізнес, ринок туристичних послуг, туристична інфраструктура, логістика туризму, візові формальності, сталий розвиток, циклічна криза, посткоронавірусна реальність, функції туризму.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – 234 с.
2. <https://wtcc.org>
3. www.unwto.org
4. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Що ви розумієте під сталим розвитком індустрії туризму?
2. Як співвідносяться «сталий розвиток» та державне регулювання?
3. В чому полягає комплексний характер туристичної галузі?
4. Що таке «ефект мультиплікатора» і як він реалізується у розвитку економіки держави завдяки туризму?
5. У чому полягає комплексний характер туристичної галузі та функції держави?
6. Які непередбачувані ризики несе в собі туристична галузь в епоху посткоронавірусної реальності та воєнного стану? Наведіть 10 прикладів.
7. Як відбувається кадрове забезпечення у туризмі та як його можна покращити або регламентувати?

8. Як реалізується захист інтересів споживачів туристичних послуг традиційно та в посткоронавірусну період і під час воєнного стану?
9. Як відбувається захист навколишнього середовища за сприяння держави?
10. Визначення порядку перетинання державного кордону, функції держави в умовах сучасних викликів.
11. Рекламно-інформаційне забезпечення туризму та його сучасні проблеми.
12. Міжнародне співробітництво держав у сфері туризму.

Завдання для роботи в аудиторії:

1. Аргументовано доведіть необхідність державного регулювання у сфері туризму з урахуванням сучасних викликів. Створіть таблицю, в якій на кожну функцію держави в регулюванні туристичної діяльності доберіть найхарактерніші сучасні виклики в світі та в Україні.
2. Яким, на Вашу думку, має бути сучасний алгоритм дій держави Україна з метою відновлення та подальшого сталого розвитку турбізнесу?

Завдання для самостійного виконання:

1. Сформууйте бібліографію наукових та навчально-методичних джерел, що розкривають проблематику державного регулювання у сфері туризму.
2. Побудуйте структурно-логічну схему «Функції держави у сфері туризму та його сучасні виклики» (на прикладі однієї з держав світу).

Практична робота №2

Тема: Моделі державного регулювання у сфері туризму

Мета: Ознайомитись з основами державного регулювання та управління в туризмі. Засвоїти принципи державного регулювання, розрізнити моделі регулювання у туризмі за регіонами світу та групами держав.

Термінологічний апарат: модель, модель державного розвитку, державне управління, принципи державного регулювання, моделі регулювання у туризмі, макрорегіони світу.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – 234 с.
2. <https://wttc.org>

3. www.unwto.org
4. www.cia.gov/the-world-factbook
5. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Яке значення для розвитку та успіху галузі туризму відіграє державне регулювання? (пригадати на прикладі досліджуваної держави)
2. В чому складність процесу формування державних органів управління туризмом? (поміркувати на прикладі досліджуваної держави)
3. Основні позиції щодо принципів державного регулювання які представлені на світовому туристичному ринку в даний час (прокоментувати на прикладах держав світу)
4. Сутність моделювання та основні підходи до визначення моделей державного регулювання у сфері туризму.
5. Проаналізувати розповсюдження моделей державного регулювання у сфері туризму за макрорегіонами світу (проаналізувати таблицю)
6. «Перша» модель «Латиноамериканська», її структурно-функціональні та географічні особливості в макрорегіонах світу.
7. «Друга» модель, її структурно-функціональні та географічні особливості в макрорегіонах світу.
8. «Третя» модель «Європейська», її структурно-функціональні та географічні особливості в макрорегіонах світу.
9. «Четверта» модель (14 держав світу), її структурно-функціональні та географічні особливості в макрорегіонах світу.

Практична робота №3

Тема: Моделі державного регулювання у сфері туризму

Мета: Використовуючи набуті знання про моделі державного регулювання та управління в туризмі, здійснити порівняльний аналіз прикладів моделей держав з різних географічних макрорегіонів світу. Засвоїти моделі державного регулювання у туризмі.

Термінологічний апарат: модель, модель державного розвитку, державне управління, принципи державного регулювання, моделі регулювання у туризмі, макрорегіони світу.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – 234 с.
2. <https://wtcc.org/>
3. www.unwto.org
4. www.cia.gov/the-world-factbook
5. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Завдання для роботи в аудиторії:

Відібрати по одній державі з кожного макрорегіону світу (за Галасюк С.С., с.12-26), що мають відношення до різних моделей державного регулювання у сфері туризму (за вибором студента). Здійснити порівняльну характеристику обраних держав, врахувавши при цьому:

1. соціально-економічний тип держав
2. регіон та субрегіон
3. сильні позиції туристичної галузі
4. слабкі позиції туристичної галузі
5. специфіка моделі державного регулювання у туризмі, її переваги та недоліки

Практична робота № 4

Тема: Державне регулювання туризму. Структура державного регулювання галузі туризму в Україні.

Мета: Відстежити нормативно-правове забезпечення державного регулювання у туризмі. Ознайомитись з «Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки» та відшукати кореляцію з ефективним розвитком туризму в системі управління.

Термінологічний апарат: державна політика, державне регулювання, функції держави, державний контроль, ліцензування, сертифікація, стандартизація, нормативно-правове забезпечення, стратегія розвитку, конкурентні переваги, внутрішній туризм.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – С. 26-37.
2. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів євроінтеграції / За заг. ред. Герасименко В.Г., Михайлюк О.Л., Галасюк С.С. – К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – С. 23-29.
3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки.
4. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Питання для аудиторії

1. Проаналізувати Постанову Кабінету Міністрів України № 695 від 5 серпня 2020р. «Про затвердження державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027р.».
2. Відкрити «Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки», розділ «Основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку регіонів у контексті загальнодержавних викликів», виписати конкурентні переваги держави та проаналізувати як вони корелюються з ефективним розвитком туризму та системою управління.
3. Відшукати Додаток 2 до стратегії «Оперативні цілі та основні завдання, що забезпечують досягнення стратегічних цілей». Проаналізувати в ньому завдання за напрямом «Розвиток внутрішнього туризму», що складеться з 16 пунктів. Узагальнити та побудувати структурно-логічну схему «Завдання розвитку внутрішнього туризму на 2021-2027 рр.».

Завдання для самостійного виконання:

1. Використовуючи регіональні програми розвитку в Україні та Стратегії розвитку областей на період 2021-2027 років здійснити SWOT-аналіз управлінських рішень та їх результативності в аспекті брендингу території області та підвищенні конкурентоспроможності туризму. (Область України за вибором студента).

Питання для повторення:

1. Які існують причини необхідності державного регулювання у сфері туризму?
2. Охарактеризуйте звичайні функції держави в управлінні туристичною галуззю.
3. Які підходи до державного регулювання туристичною сферою вам відомі?

4. Надайте характеристику основних моделей державного регулювання у сфері туризму. Наведіть приклади.
5. Яка модель державного регулювання у сфері туризму найбільш властива країнам, що розвиваються? Укажіть її основні риси.
6. В яких країнах світу найбільш розповсюджена модель, що припускає створення комбінованого міністерства туризму та інших видів діяльності? Назвіть основні риси даної моделі.
7. Яку модель державного регулювання туристичною галуззю доцільно йменувати «європейською»? Обґрунтуйте відповідь.
8. Назвіть основні причини відсутності центрального органу виконавчої влади у сфері туризму деяких країн. Яким чином відбувається державне регулювання туризму в даних випадках?
9. До якої моделі державного регулювання відноситься туристична сфера України та які характерні риси даної моделі їй властиві?
10. Як можна охарактеризувати структуру державного управління туризмом в Україні?
11. Яке відомство визначено у даний час центральним органом виконавчої влади у сфері туризму України?
12. Які вам відомі основні нормативно-правові акти, що регламентують туристичну діяльність в Україні?

Практична робота №5

Тема: Державне регулювання туризму. Структура державного регулювання галузі туризму в Україні.

Мета: Відстежити особливості державної політики, державного регулювання та виявити функції що сприяють ефективному розвитку туризму в Україні в умовах сучасних викликів. Дослідити напрями, засоби державного регулювання та їх правові форми у туристичній діяльності. Дослідити макроекономічний, мезоекономічний та мікроекономічний рівні управління туристичною діяльністю в Україні, їх напрями та функції.

Термінологічний апарат: державна політика, державне регулювання, функції держави, державний контроль, ліцензування, сертифікація, стандартизація, нормативно-правове забезпечення, стратегія розвитку, конкурентні переваги, внутрішній туризм.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – С. 26-37.
2. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів євроінтеграції / За заг. ред. Герасименко В.Г., Михайлюк О.Л., Галасюк С.С. – К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019. – С. 23-29.
3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. (https://dei.kyivcity.gov.ua/files/2020/10/22/POSTANOVA_KMU_695_DSRR_2027.pdf)
4. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Державна політика та державне регулювання.
2. Функції держави, без здійснення яких неможливий ефективний розвиток туризму.
3. Відповідно Закону України «Про туризм» реалізація державної політики у сфері туризму здійснюється таким шляхом: ...
4. Що є метою державного регулювання у сфері туризму?
5. Державне регулювання в сфері туризму визначається такими напрямками:
 - 5.1. Пряма участь держави у розвитку туризму.
 - 5.2. Законодавче забезпечення становлення і розвитку туризму
 - 5.3. Державний контроль за діяльністю в галузі туризму.
 - 5.4. Захист конкуренції на ринку туристичних послуг.
6. Засоби державного регулювання туристичної діяльності.
 - 6.1. Поняття про ліцензування; ліцензування туроператорської діяльності (ст.17 Закону України «Про туризм» та ст.9 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»).
 - 6.2. Обмеження щодо здійснення туроператорської та турагентської діяльності.
 - 6.3. Поняття про сертифікацію та стандартизацію у сфері туристичної діяльності.
 - 6.4. Визначення кваліфікаційних вимог до посад фахівців туристичного супроводу; видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу.
 - 6.5. Надання податкових пільг. Запровадження пільгового оподаткування готельних послуг, приклади.
7. Правові форми державного регулювання туристичної діяльності.
8. Історіографія у розвитку органів державного регулювання сферою туризму України.

9. Макроекономічний рівень управління туристичною діяльністю в Україні та його напрямки і функції.
10. Мезоекономічний рівень управління туристичною діяльністю в Україні, його напрямки і функції.
11. Мікроекономічний рівень управління туристичною діяльністю в Україні, приклади (з досвіду практик).
12. Нормативно-правова база здійснення туристичної діяльності в Україні. Історіографія.

Завдання для самостійного виконання:

1. Розробити понятійно-термінологічну схему «Забезпечення державного регулювання у туризмі». Стрілками різної модифікації позначити кореляцію основних компонент

Практична робота № 6

Тема: Державне регулювання туризму. Структура державного регулювання галузі туризму в Україні.

Мета: на основі розуміння структури державного регулювання галузі туризму в Україні вміти здійснювати SWOT аналіз управлінських рішень та їх результативності в аспекті брендингу території області, регіону, району.

Термінологічний апарат: державна політика, державне регулювання, функції держави, державний контроль, ліцензування, сертифікація, стандартизація, нормативно-правове забезпечення, стратегія розвитку, конкурентні переваги, внутрішній туризм.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011.
2. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів євроінтеграції / За заг. ред. Герасименко В.Г., Михайлюк О.Л., Галасюк С.С. – К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019.
3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки.
4. Сайти обласних державних адміністрацій.

5. Кузьмук О. Територіальний брендинг як інструмент місцевого розвитку // Вісник Львівського університету. Серія філос.–політолог. студії. – Випуск 16. – Львів, 2018. - С. 156-161.
6. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Завдання для роботи в аудиторії:

1. Ознайомитися з матеріалом статті Ольги Кузьмук «Територіальний брендинг як інструмент місцевого розвитку» (2018). (див. інформаційне джерело 5). Сформулювати судження про наукове розуміння брендингу території з урахуванням досвіду різних галузей знань.
2. Використовуючи регіональні програми розвитку в Україні та Стратегії розвитку областей на період 2021-2027 років здійснити SWOT-аналіз управлінських рішень та їх результативності в аспекті брендингу території області та підвищенні конкурентоспроможності туризму. (Область України за вибором студента). Оформити у вигляді стандартної таблиці SWOT.

Питання на повторення:

1. Які існують причини необхідності державного регулювання у сфері туризму?
2. Охарактеризуйте звичайні функції держави в управлінні туристичною галуззю.
3. Які підходи до державного регулювання туристичною сферою вам відомі?
4. Надайте характеристику основних моделей державного регулювання у сфері туризму. Наведіть приклади.
5. Яка модель державного регулювання у сфері туризму найбільш властива країнам, що розвиваються? Укажіть її основні риси.
6. В яких країнах світу найбільш розповсюджена модель, що припускає створення комбінованого міністерства туризму та інших видів діяльності? Назвіть основні риси даної моделі.
7. Яку модель державного регулювання туристичною галуззю доцільно йменувати «європейською»? Обґрунтуйте відповідь.
8. Назвіть основні причини відсутності центрального органу виконавчої влади у сфері туризму деяких країн. Яким чином відбувається державне регулювання туризму в даних випадках?
9. До якої моделі державного регулювання відноситься туристична сфера України та які характерні риси даної моделі їй властиві?

10. Як можна охарактеризувати структуру державного управління туризмом в Україні?

11. Яке відомство визначено у даний час центральним органом виконавчої влади у сфері туризму України?

12. Які вам відомі основні нормативно-правові акти, що регламентують туристичну діяльність в Україні?

Практична робота № 7

Тема: Ліцензування як засіб державного регулювання туристичної діяльності: Сутність ліцензування туристичної діяльності. Міжнародний досвід ліцензування туристичної діяльності.

Мета: Пригадати нормативно-правові акти, що регламентують туристичну діяльність в Україні. Виявити особливості та сутність ліцензування, як засобу державного регулювання туристичної діяльності. Відстежити міжнародний досвід, переваги та прорахунки у системі ліцензування туристичної діяльності в державах світу та в Україні.

Термінологічний апарат:

контроль та регулювання туризму, ліцензування туризму, фірми-одноденки, права споживачів, імідж турринку, неринкові фактори, форс-мажорні обставини, оперативна взаємодія турфірм і органів держуправління, директива ЄС «Про комплексні тури...», механізм захисту прав споживачів, ліцензія як документ державного зразка, ліцензіат як суб'єкт господарювання, ліцензійні умови як перелік низки вимог, вимоги до здобувача ліцензії, принципи державної політики у сфері ліцензування, Закон України «Про ліцензування...», повноваження органів державної влади у сфері ліцензування, функції органу ліцензування, перелік видів діяльності ліцензування, міжнародний досвід ліцензування.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – С. 26-37.
2. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів євроінтеграції / За заг. ред. Герасименко В.Г., Михайлюк О.Л., Галасюк С.С. – К.: ФОП Гуляєва В.М., 2019.
3. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності:

підручник / Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Заходи щодо забезпечення контролю і регулювання у сфері туризму на державному рівні (міркування на основі власного досвіду, практики та спостережень).
2. Ризик у сфері туризму з появою несумлінних компаній і фірм-одноденок (реальні події та їх шкідливі наслідки).
3. Вплив неринкових факторів та форс-мажорних обставин на підприємницьку діяльність у сфері туризму (на конкретних прикладах держав, де війни, епідемії, страйки, природні та техногенні катастрофи). Як саме реагує держава на мінімізацію шкідливих наслідків.
4. Директива Європейського Союзу «Про комплексні тури, відпустки і поїздки» від 13.06.1990 р. № 90/314/ЄЕС. Гарантії, що забезпечуються.
5. Основна термінологія ліцензування відповідно до українського законодавства.
6. Основні принципи державної політики України у сфері ліцензування.
7. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності».
8. Розподіл повноважень органів державної влади України у сфері ліцензування.
9. Закон України № 2608-УІ від 19 жовтня 2010 року, що скасовує ліцензування турагентської діяльності. Причини, наслідки.
10. Основні функції органу ліцензування у сфері туризму (Особиста оцінка мотивації даної діяльності, слабкі та сильні позиції).
11. Різноманітність підходів до видів діяльності та умов ліцензування по країнах світу (причини та закономірності). Приклади.
12. Міжнародний досвід ліцензування туристичної діяльності (КОЖНОМУ).
 - 12.1. Франція (державне регулювання туристичної діяльності – специфіка моделі; види діяльності , що підлягають ліцензуванню; процедура одержання ліцензії у сфері туризму; законодавча база під норми і правила ліцензування; умови анулювання ліцензії; недержавні туристичні організації та агенції; вимоги до професійної підготовки кадрів).
 - 12.2. Туреччина (державне регулювання туристичної діяльності – специфіка моделі; види діяльності , що підлягають ліцензуванню; процедура одержання ліцензії у сфері туризму; законодавча база під норми і правила ліцензування; умови анулювання ліцензії; недержавні туристичні організації та агенції; вимоги до професійної підготовки кадрів).
 - 12.3. Малайзія (державне регулювання туристичної діяльності – специфіка моделі; види діяльності, що підлягають ліцензуванню; процедура одержання

ліцензії у сфері туризму; умови анулювання ліцензії; недержавні туристичні організації та агенції; вимоги до професійної підготовки кадрів).

12.4. Австрія (державне регулювання туристичної діяльності – специфіка моделі; види діяльності, що підлягають ліцензуванню; процедура одержання ліцензії у сфері туризму; умови анулювання ліцензії; недержавні туристичні організації та агенції; вимоги до професійної підготовки кадрів).

12.5. Велика Британія. (державне регулювання туристичної діяльності – специфіка моделі; види діяльності, що підлягають ліцензуванню; процедура одержання ліцензії у сфері туризму; умови анулювання ліцензії; недержавні туристичні організації та агенції; вимоги до професійної підготовки кадрів). Низка особливостей ліцензійної практики у порівнянні з іншими країнами.

13. Механізм фінансових гарантій відповідальності туристичних фірм в країнах світу. Наведіть приклади.

Завдання для роботи в аудиторії:

1. Скласти коротку таблицю, в якій передбачено для Франції, Туреччини, Малайзії, Австрії, Великої Британії (держави, по яких відбулось обговорення) наступні компоненти характеристики (окремі колонки):

- а) модель державного регулювання;
- б) ліцензовані види діяльності;
- в) законодавча база;
- г) недержавні туристичні організації та агенції.

Зробити висновки про спільні та відмінні риси досвіду ліцензування туристичної діяльності цих держав.

2. На прикладі двох держав з різних регіонів світу (за вибором студента) напрацювати алгоритм характеристики досвіду ліцензування туристичної діяльності за відомим планом:

- 1) державне регулювання туристичної діяльності – специфіка моделі;
- 2) види діяльності, що підлягають ліцензуванню;
- 3) процедура одержання ліцензії у сфері туризму;
- 4) умови анулювання ліцензії;
- 5) недержавні туристичні організації та агенції;
- 6) вимоги до професійної підготовки кадрів.

Результати дослідження оформити у порівняльну таблицю з двох вертикальних колонок (за назвами двох обраних держав). Горизонтальними колонками будуть пункти плану-характеристики 1,2,3,4,5,6. Завершити роботу письмовим висновком про результати порівняльної характеристики обраних держав, спільні та відмінні, позитивні та негативні риси досвіду ліцензування.

Питання для контролю:

1. У чому полягає сутність ліцензування туристичної діяльності?
2. Які терміни вам відомі в сфері ліцензування згідно українського законодавства? Який їх зміст?
3. Що вам відомо про міжнародний досвід туристичної діяльності?
4. Що ви знаєте про відсутність ліцензування в деяких країнах світу? Які причини?
5. Що вам відомо про заміну ліцензування туристичної діяльності іншими механізмами державного регулювання в державах світу?
6. Яким чином впливає певна модель державного регулювання у сфері туризму на застосування ліцензування туристичної діяльності?
7. Охарактеризуйте історію ліцензування туристичної діяльності в Україні.

Практична робота № 8**Тема : Історія ліцензування туристичної діяльності в Україні.**

Мета: Виявити ретроспективу та етапи сучасного розвитку процесів ліцензування туристичної діяльності в Україні. Історичну періодизацію ліцензування відстежити з урахуванням переваг та прорахунків в умовах певного часу.

Термінологічний апарат: ліцензування, ліцензування туризму в Україні, ліцензійні види діяльності, туристичні послуги, суб'єкти ліцензування, нормативні акти з ліцензування, термінологія нормативно-правової бази в галузі ліцензування, оновлення законодавства, документологія ліцензування.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – С. 58-63.
2. Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності //Міністерство економічного розвитку і торгівлі України / Кабінет Міністрів України, проект постанови, 26 січня 2019 р.
3. Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності // Постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 420, Київ
4. Уряд посилив ліцензійні вимоги до туроператорів // Економічна правда. 22 травня 2019 р. (www.epravda.com.ua/news/2019/05/22/648013/)
5. Мінекономрозвитку анулювало 3 ліцензії туроператорів з початку 2019 року // Прес-служба Мінекономрозвитку , 10 червня 2019 р.

(www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=2cf46d3e-319d-4323-bca4-96525235d4cb&title=MinekonomrozvitkuAnuliuvalo3-LitsenziiTuroperatorivZPochatku2019-Roku)

6. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Ліцензування туристичної діяльності в Україні як історичний процес. Закон України «Про підприємництво» від 16.12.1993 р.
2. Державний комітет України по туризму «Інструкція про порядок видачі суб'єктам підприємництва спеціальних дозволів /ліцензій/ на діяльність, пов'язану з наданням туристичних послуг» від 27.07.1994р. Види діяльності, що підлягали ліцензуванню. (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0178-94#Text>)
3. Недосконалість попереднього нормативного акту, аналіз недоліків.
4. Значення Закону України «Про туризм» від 15.09.1995 р. у процесі впорядкування ліцензійної діяльності на певному історичному етапі.
5. Другий етап змін нормативно-правової бази з ліцензування туристичної діяльності у 1998 р. Редакція Закону України «Про підприємництво» № 762/97 від 23.12.1997р.
6. Третій та четвертий етапи змін законодавства у питанні ліцензування, причини та підстави (1999-2000).
7. П'ятий етап змін законодавства у питанні ліцензування туристичної діяльності, причини та підстави (з 2003р.).
8. Шостий етап змін законодавства у питанні ліцензування туристичної діяльності, причини та підстави (з 2010р.).

Практична робота № 9

Тема: Ліцензійні умови провадження туристичної діяльності в Україні.
Організаційні вимоги щодо здійснення туристичної діяльності в Україні.

Мета: Ознайомитись з ліцензійними умовами, що регламентують провадження туристичної діяльності в Україні. Виявити особливі відмінності суб'єктів господарювання на ринку туристичних послуг в процесі формування організаційних вимог щодо здійснення ними туристичної діяльності.

Термінологічний апарат: ліцензування, ліцензування туризму в Україні, ліцензійні види діяльності, туристичні послуги, суб'єкти ліцензування,

нормативні акти з ліцензування, термінологія нормативно-правової бази в галузі ліцензування, оновлення законодавства, документологія ліцензування.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – С. 58 – 63.
2. Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України / Кабінет Міністрів України, проект постанови, 26 січня 2019 р.
3. Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності // Постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 420, Київ
4. Уряд посилив ліцензійні вимоги до туроператорів // Економічна правда, 22 травня 2019 р.
5. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Поняття про турагентську та туроператорську діяльність. Фірма турагент, туроператор.
2. Особливі відмінності суб`єктів господарювання на ринку туристичних послуг.
3. «Ліцензійні умови провадження туроператорської та турагентської діяльності» в Україні від 11 вересня 2007 року. Структура (розділи) та фахово-мотивована їх оцінка .
4. Друга редакція основного закону України «Про туризм», введена у дію 1 січня 2004 року. Зміст та фахово-мотивована оцінка.
5. Відставання Ліцензійних умов від нормативно-правового базису туризму, причини, фахово-мотивована оцінка. Приклади.
6. Класифікація вимог, що пред`являються до туристичних фірм-ліцензіатів
7. Термінологія, що є супроводом до здійснення туристичної діяльності, представлена у Ліцензійних умовах. Фахово-мотивований зміст термінів.
8. Органи ліцензування у сфері туризму
9. «Уряд посилив ліцензійні вимоги до туроператорів», Економічна правда, 22 травня 2019 р.
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності» від 11 листопада 2015 р. № 991, Київ (зі змінами № 420 від 22.05.2019; № 916 від 06.11.2019; № 527 від 25.06.2020;

№ 561 від 01.07.2020. Структурні та змістовні особливості Ліцензійних умов. Загальна частина.

11. Кадрові вимоги до провадження туроператорської діяльності.

12. Організаційні вимоги до провадження туроператорської діяльності.

13. Технологічні вимоги.

14. Додатки до Ліцензійних умов в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 (№ 527). Фахово-мотивований коментар. Презентація.

Завдання для роботи в аудиторії:

1. Побудувати структурно-логічну схему «Понятійно-термінологічний базис Ліцензійних умов».

2. Сформувати термінологічний Глосарій.

Практична робота № 10

Тема: Вимоги до службового приміщення (офісу) та інформаційно-рекламної діяльності туроператорів і турагентів. Кваліфікаційні вимоги до кадрового складу працівників туроператора і турагента.

Мета: Розмежувати вимоги до різних типів службових приміщень у діяльності турагентів і туроператорів. Схарактеризувати основні кваліфікаційні вимоги до кадрового складу суб'єктів туристичного ринку з урахуванням викликів та вимог часу.

Термінологічний апарат:

Туроператор, турагент, ліцензіат, провадження діяльності, офісне приміщення, зовнішнє та внутрішнє оформлення офісу, інформаційно-рекламна діяльність, кваліфікаційні вимоги до кадрового складу турагентів, туроператорів, дозвіл на туристичний супровід, порядок видачі дозволу, акредитаційна комісія.

Інформаційні джерела:

1. Ліцензійні умови провадження туроператорської та турагентської діяльності: Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва та Міністерства культури і туризму України від 11 вересня 2007р. // Офіційний вісник України. – 2007. - № 74.

2. Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцями туристичного супроводу: Наказ Державної туристичної адміністрації України наказ № 83 від 24 вересня 2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004. - № 42. (Далі у питаннях, це Положення № 83).

3. Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності //Постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 420, Київ.
4. Закон України «Про рекламу» (Відомості Верховної Ради України, 1996, №39, ст. 181) із змінами, внесеними згідно з Законами 2004-2020 рр., останнім № 768 -1X від 14.07-2020р.
5. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – С. 68-80.
6. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Три групи вимог до офісного приміщення ліцензіата, що претендує на провадження туроператорської чи турагентської діяльності.
 2. Які реальні помилки та прорахунки у зовнішньому та внутрішньому оформленні приміщень туроператорської та турагентської діяльності зустрічаються найчастіше? (З досвіду роботи та практики).
 3. Відео-ряд, 3D-екскурсія або презентація ідеально збалансованого зовнішнього та внутрішнього оформлення приміщення з дотриманням необхідних елементів супроводу.
 4. Чим викликана увага до відповідного оформлення офісу за умов тимчасового або повного закриття? Якими є умови дотримання та оформлення?
 5. Правила, якими має користуватися ліцензіат під час здійснення інформаційно-рекламної діяльності.
 6. Інформаційні засоби та наглядності про тарифи і умови обслуговування туристів (довідники готелів, рекламні буклети, реклама підприємств харчування), що має бути представлена в офісі. / Повідомлення та презентація на прикладі одного турагента та туроператора, можливо з власного практичного досвіду/.
 7. Закон України «Про рекламу» (Відомості Верховної Ради України, 1996, №39, ст. 181) із змінами, внесеними згідно з Законами 2004-2020 рр., останнім № 768 -1X від 14.07-2020р.
- Розділ 1. Загальні положення (Коментар змісту статей).
8. Розділ 2. Загальні вимоги до реклами.(Коментар змісту статей).
 9. Розділ 4. Контроль за дотриманням та відповідальність за порушення законодавства про рекламу (Коментар статей дотичного змісту).

10. Обґрунтувати необхідність та корисність кваліфікаційних вимог до кадрового складу працівників туроператора і турагента.
11. Історіографія та сучасний формат нормативно-правових документів : «Кваліфікаційні вимоги до екскурсководів». Мотиваційне обґрунтування.
12. Історіографія та сучасний формат нормативно-правових документів : «Кваліфікаційні вимоги до гідів-перекладачів». Мотиваційне обґрунтування.
13. Історіографія та сучасний формат нормативно-правових документів : «Положення про порядок видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу фахівцям туристичного супроводу».
14. Вимоги до кадрового складу туроператора та турагента (коментар до табличного матеріалу, сильні та слабкі сторони). Таблиця 3.1.
15. Правила що встановлює документ: Порядок видачі дозволу на право здійснення туристичного супроводу, визначений однойменним Положенням № 83.
16. Аналіз Таблиці 3.2 «Акредитаційна комісія з видачі дозволів на туристичний супровід». Мотиваційне обґрунтування.
17. Аналіз Таблиці 3.3 « Порядок одержання дозволу на туристичний супровід». Мотиваційне обґрунтування.
18. Випадки, за яких відбувається анулювання (скасування) дії дозволу надання послуг туристичного супроводу. Приклади випадків.
19. Фахівці туристичного супроводу, які одержали дозвіл і здійснюють дану діяльність як фізичні особи-підприємці, зобов'язані у певний термін надати:.....(рефлексії студента).
20. Суперечливий характер окремих норм Положення № 83. Мотиваційне обґрунтування.

Практична робота № 11

Тема: Вимоги до провадження туроператорської та турагентської діяльності. Вимоги до забезпечення страхового захисту туристів.

Мета: Дослідити Вимоги до провадження туроператорської та турагентської діяльності з урахуванням викликів часу. Відстежити специфіку організації суб'єктами туристичного ринку особливостей в'їзного та внутрішнього туризму в державах світу та в Україні.

Термінологічний апарат: ліцензіат, турагент, туроператор, вимоги до укладання договорів, туристи, контрагенти, іноземні партнери, організація різних видів туризму, надання послуг турагентами, ліцензійні умови, вимоги до

здійснення туроператорської діяльності, вимоги до здійснення турагентської діяльності, страховий захист туриста, медичне страхування, страхування від нещасного випадку.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – С. 86 – 91.
2. Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України / Кабінет Міністрів України, проект постанови, 26 січня 2019 р.
3. Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності // Постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 420.
4. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Питання для обговорення в аудиторії:

1. Специфіка організації туроператорами різних видів туризму.
 - 1.1. Вимоги щодо організації туроператорами групових та індивідуальних турів за різними видами туризму (Ліцензійні умови...).
 - 1.2. Вимоги до здійснення туроператорської діяльності. Фахово-мотивована оцінка Таблиці 3.6.
 - 1.3. Вимоги до здійснення турагентської діяльності. Фахово-мотивована оцінка Таблиці 3.7.
2. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму в Україні.
3. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму в провідних державах Європи. Загальний алгоритм.
4. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму у Франції. Фахово-мотивована оцінка з урахуванням ризиків 2020 р. Алгоритм.
5. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму в Ізраїлі. Фахово-мотивована оцінка з урахуванням ризиків 2020р. Алгоритм.
6. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму в ОАЕ. Фахово-мотивована оцінка з урахуванням ризиків 2020р. Алгоритм.
7. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму в Туреччині. Фахово-мотивована оцінка з урахуванням ризиків 2020р. Алгоритм.

8. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму в Таїланді. Фахово-мотивована оцінка з урахуванням ризиків 2020р. Алгоритм.
9. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму в США. Фахово-мотивована оцінка з урахуванням ризиків 2020р. Алгоритм.
10. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму в Албанії. Фахово-мотивована оцінка з урахуванням ризиків 2020 р. Алгоритм.
11. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму в Японію. Фахово-мотивована оцінка з урахуванням ризиків 2020р. Алгоритм.
12. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму в державах Латинської Америки. Загальний алгоритм. Приклади держав.
13. Специфіка організації туроператорами в'їзного туризму в державах Середньої Азії та Північної Африки. Загальний алгоритм. Приклади контрастів держав.
14. Специфіка організації туроператорами виїзного та внутрішнього туризму в державах світу (за вибором студента). Фахово-мотивована оцінка з урахуванням ризиків 2020р. Алгоритми.
15. Специфіка організації турагентами та туроператорами в'їзного, виїзного та внутрішнього туризму в Україні. (Особистий практичний досвід та спостереження). Алгоритм.
16. Вимоги до забезпечення страхового захисту туристів: медичне страхування. Український досвід. Алгоритм.
17. Вимоги до забезпечення страхового захисту туристів: страхування від нещасного випадку. Світовий досвід. Алгоритм. Приклади.
18. Фахово-мотиваційне обґрунтування Таблиці 3.8 (с.90).
19. Як бажання туриста може бути враховано під час укладання угоди «про додаткові види страхування»?

Завдання для роботи в аудиторії:

1. SWOT- аналіз механізму страхового захисту туриста в Україні. Сформувати обґрунтовану модель. Здійснити висновки.
2. PEST – аналіз особливостей та специфіки організації туроператорами в'їзного та виїзного туризму в державах різних політико-економічних моделей (1 держава для характеристики за вибором студента). Мотиваційно-обґрунтована схема. Висновки.

Практична робота № 12

Тема: Механізм отримання ліцензії на здійснення туристичної діяльності в Україні. Стандартизація як засіб державного регулювання туристичної діяльності.

Мета: Виявити специфіку сучасного механізму отримання ліцензії на здійснення туристичної діяльності в Україні. Розглянути пакет документів, що необхідно представити та додати до заяви на отримання ліцензії у сфері надання туристичних послуг. Порядок розроблення та прийняття національного стандарту у сфері туризму.

Термінологічний апарат: ліцензіат, турагент, туроператор, вимоги до укладання договорів, туристи, контрагенти, іноземні партнери, організація різних видів туризму, надання послуг турагентами, ліцензійні умови, вимоги до здійснення туроператорської діяльності, вимоги до здійснення турагентської діяльності, страховий захист туриста, медичне страхування, страхування від нещасного випадку.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – С. 86–91.
2. Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України / Кабінет Міністрів України, проект постанови, 26 січня 2019 р.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про стандартизацію» / Відомості Верховної Ради, 2019, № 46, ст. 295.
4. Галузеві стандарти. Перелік національних стандартів сфери туризму / Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, офіційний веб-сайт.
5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-20#Text>
6. www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=ecfd6c5a-1760-4d8d-a931-3a63f64e2310&title=GaluzeviStandarti

Питання для роботи в аудиторії:

1. Подача заяви на одержання ліцензії щодо провадження туроператорської діяльності. Алгоритм дій.

2. Пакет документів, який необхідно представити та додати до заяви на отримання ліцензії у сфері надання туристичних послуг.
3. Три варіанти роботи з заявою на отримання ліцензії. Мотиваційне обґрунтування. (Аналіз таблиці 4.1).
4. Взаємини туроператора з органом ліцензування щодо видачі копії ліцензії. Мотиваційний алгоритм. (Аналіз таблиці 4.2).
5. Взаємини органу ліцензування та ліцензіата з приводу отриманих їм ліцензій у випадку переоформлення ліцензії. Алгоритм взаємин. (Аналіз таблиці 4.3).
6. Взаємини органу ліцензування та ліцензіата з приводу отриманих їм ліцензій у випадку видачі дубліката ліцензії. Алгоритм взаємин. (Аналіз таблиці 4.4).
7. Взаємини органу ліцензування та ліцензіата з приводу отриманих їм ліцензій у випадку анулювання ліцензії. (Аналіз таблиці 4.5).
8. Ліцензійна справа. Ліцензійний реєстр.
9. Контроль за додержанням Ліцензійних умов провадження туроператорської та турагентської діяльності. Алгоритм процесу.
10. Відповідальність за порушення законодавства у сфері ліцензування туристичної діяльності.
11. Сутність стандартизації та її основні задачі у сфері туризму.
12. Закон України «Про стандартизацію», об'єкти та суб'єкти стандартизації. Наукові установи Держспоживстандарту.
13. Види стандартів у сфері туризму. Нормативні документи України зі стандартизації. (Аналіз таблиці 5.1).
14. Стандарти для ресторанного господарства, поняття, вимоги, структурно-функціональні параметри закладів РГ в Україні.
15. Стандарти для ресторанного господарства, зарубіжний досвід (на прикладі однієї з держав світу).
16. Стандарти для засобів розміщення туристів: поняття, класифікація, вимоги, структурно-функціональні параметри в Україні.
17. Стандарти для засобів розміщення туристів, зарубіжний досвід (на прикладі однієї з держав світу).
18. Стандарти для туристично-екскурсійного обслуговування: поняття, вимоги, структурно-функціональні параметри в Україні.
19. Стандарти для туристично-екскурсійного обслуговування, зарубіжний досвід (на прикладі однієї з держав світу).
20. Організація стандартизації туристичних послуг в Україні. Національні стандарти. Порядок розроблення та прийняття національного стандарту (ДСТУ) у сфері туризму. (Аналіз таблиці 5.3).
21. Нормативно-правова база стандартизації туристичних послуг в Україні. (Аналіз таблиці 5.4).

Питання для контролю:

1. Опишіть структуру управління національною стандартизацією в Україні.
2. Який державний орган виконавчої влади вважається головним у сфері стандартизації України?
3. Яку структуру має Держспоживстандарт України?
4. Які основні цілі діяльності Ради стандартизації та технічного регулювання Вам відомі?
5. Надайте характеристику діяльності основних розробників національних стандартів у сфері туризму.
6. Які види стандартів існують зараз в Україні?
7. Що вам відомо про стандарти підприємств у туристичній галузі?

Практична робота № 13

Тема: Стандартизація як засіб державного регулювання туристичної діяльності. Сертифікація як засіб державного регулювання туристичної діяльності.

Мета: Відтворити у діалозі основні характеристики та техніко-правові параметри стандартизації і сертифікації як засобів державного регулювання туристичної діяльності. Зробити висновки стосовно дієвості, переваг та недоліків систем стандартизації і сертифікації в умовах сьогодення.

Термінологічний апарат: ліцензіат, турагент, туроператор, вимоги до укладання договорів, туристи, контрагенти, стандартизація, сертифікація, іноземні партнери, організація різних видів туризму, надання послуг турагентами, ліцензійні умови, вимоги до здійснення туроператорської діяльності, вимоги до здійснення турагентської діяльності, страховий захист туриста, медичне страхування, страхування від нещасного випадку.

Інформаційні джерела:

1. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – С. 86 – 91.
2. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності: підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О.О.Євенок, 2018. – 372 с.

Питання для роботи в аудиторії:

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Сутність стандартизації та її основні задачі у сфері туризму.
2. Закон України «Про стандартизацію», об'єкти та суб'єкти стандартизації. Наукові установи Держспоживстандарту.
3. Види стандартів у сфері туризму. Нормативні документи України зі стандартизації. (Аналіз таблиці 5.1).
4. Стандарти для ресторанного господарства, поняття, вимоги, структурно-функціональні параметри закладів РГ в Україні.
5. Стандарти для ресторанного господарства, зарубіжний досвід (на прикладі однієї з держав світу).
6. Стандарти для засобів розміщення туристів: поняття, класифікація, вимоги, структурно-функціональні параметри в Україні.
7. Стандарти для засобів розміщення туристів, зарубіжний досвід (на прикладі однієї з держав світу).
8. Стандарти для туристично-екскурсійного обслуговування: поняття, вимоги, структурно-функціональні параметри в Україні.
9. Стандарти для туристично-екскурсійного обслуговування, зарубіжний досвід (на прикладі однієї з держав світу).
10. Організація стандартизації туристичних послуг в Україні. Національні стандарти. Порядок розроблення та прийняття національного стандарту (ДСТУ) у сфері туризму. (Аналіз таблиці 5.3).
11. Нормативно-правова база стандартизації туристичних послуг в Україні. (Аналіз таблиці 5.4).

СЕРТИФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Сутність сертифікації туристичних послуг. Форми сертифікації. Об'єкти та цілі сертифікації.
2. Види сертифікації. Послуги, які сертифікуються у сфері туризму України (Таблиця 6.1).
3. Міжнародна практика сертифікації послуг у сфері туризму.
4. Сертифікація у готельному бізнесі. Підходи до застосування систем категоризації засобів розміщення в різних державах світу. Аналіз Таблиці 6.2.
5. Система сертифікації послуг розміщення у Франції.
6. Система сертифікації послуг розміщення в Іспанії.
7. Система сертифікації послуг розміщення в Австрії.
8. Система сертифікації послуг розміщення у Туреччині.
9. Система сертифікації послуг розміщення у США.
10. Система сертифікації послуг розміщення у Великій Британії.

11. Міжнародна практика з категоризації закладів харчування. Таблиця 6.3.
12. Сертифікація підприємств харчування у Туреччині.
13. Сертифікація підприємств харчування у 1 державі світу (за вибором студента). (5 ДОПОВІДЕЙ).
14. Порядок обов'язкової сертифікації послуг харчування в Україні. Мотиваційно-аналітичний алгоритм.
15. Порядок обов'язкової сертифікації послуг з тимчасового розміщення в Україні. Мотиваційно-аналітичний алгоритм.

Питання для контролю:

1. Опишіть структуру управління національною стандартизацією в Україні.
2. Який державний орган виконавчої влади вважається головним у сфері стандартизації України?
3. Яку структуру має Держспоживстандарт України?
4. Які основні цілі діяльності Ради стандартизації та технічного регулювання Вам відомі?
5. Надайте характеристику діяльності основних розробників національних стандартів у сфері туризму.
6. Які види стандартів існують зараз в Україні?
7. Що вам відомо про стандарти підприємств у туристичній галузі?

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Туризм». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-er>
2. Закон України «Про міжнародні договори». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
3. Закон України «Про курорти» від 05.10.2000 № 2026-П. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2026-14>
4. Закон України «Про стандартизацію» від 05.06.2014 № 1315-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>
5. Галасюк С.С. Стандартизація, сертифікація туристичних послуг та ліцензування туристичної діяльності: навчальний посібник. – Одеса: Астропринт, 2011. – 234 с.
6. Горіна Г.О. Державне управління туристичною діяльністю [Текст]: метод. рекомендації до вивч. дисц. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2021. – 45 с.
7. Горіна Г.О. Загальнодержавні вектори інституційно-правового забезпечення розвитку туризму // Торгівля і ринок. - № 39-40. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2016. – С. 49-55.
8. Глобальний етичний кодекс туризму. URL: <https://geohub.org.ua/node/967>
9. Державне агентство розвитку туризму. URL: www.tourism.gov.ua
10. ДСТУ ISO 13810:2016 (ISO 13810:2015, IDT) – Туристичні послуги. Промисловий туризм. Надання послуг. URL: www.iso.org/standard/54306.html
11. ДСТУ ISO 18065:2016 (ISO 18065:2015, IDT) – Туризм та пов'язані з ним послуги. Туристичні послуги, що надають на природоохоронних територіях. Вимоги. URL: www.iso.org/standard/61250.html
12. ДСТУ ISO 17680:2016 (ISO 17680:2015, IDT) – Туризм та пов'язані з ним послуги. Таласотерапія. Вимоги до послуг. URL: www.iso.org/standard/60244.html
13. ДСТУ ISO 13009:2016 (ISO 13009:2015, IDT) – Туризм та пов'язані з ним послуги. Вимоги та рекомендації з експлуатації пляжу. URL: www.iso.org/standard/52329.html
14. ДСТУ ISO 13687:2016 (ISO 13687:2014, IDT) – Туризм та пов'язані з ним послуги. Яхт-гавані. Мінімальні вимоги. URL: www.iso.org/standard/54284.html
15. ДСТУ ISO 13687:2016 (ISO 13687:2014, IDT) – Туризм пригодницький. Системи менеджменту безпеки. Вимоги. URL: www.iso.org/standard/54857.html
16. ДСТУ ISO/TR 21102:2016 (ISO/TR 21102:2013, IDT) – Туризм пригодницький. Лідери. Особиста компетентність. URL: www.iso.org/standard/54859.html
17. ДСТУ ISO 21103:2016 (ISO 21103:2014, IDT) – Туризм пригодницький. Інформація для учасників. URL: www.iso.org/standard/54861.html
18. Ковалевська І.М. Постернак Ю.А. Екологічна сертифікація туристичних послуг // Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети: матеріали II

Міжнародної науково-практичної конференції, 23 травня 2020 р. – Житомир: Вид-во ЖНАЕУ, 2020.

19. Леоненко Н.А. Дослідження моделей державного регулювання у сфері туризму // Публічне управління і адміністрування в Україні. – 2019. – Вип. 11. – С. 91-97.
20. Міністерство культури та інформаційної політики. URL: <https://mkip.gov.ua/>
21. Методичні рекомендації Національної туристичної організації України з організації і надання туристичних послуг. Туристичні послуги. Туристичні агенції та туристичні оператори. URL: www.ntoukraine.org/standardization_ua.html
22. Методичні рекомендації Національної туристичної організації України з організації і надання туристичних послуг. Туристичні послуги. Туристичні послуги, що надаються на природоохоронних територіях. URL: www.ntoukraine.org/standardization_ua.html
23. Методичні рекомендації Національної туристичної організації України з організації і надання туристичних послуг. Туристичні послуги. Вимоги та рекомендації з експлуатації пляжу. URL: www.ntoukraine.org/standardization_ua.html
24. Методичні рекомендації Національної туристичної організації України з організації і надання туристичних послуг. Туристичні послуги. Вимоги до підготовки та кваліфікаційних програм туристичних гідів. URL: www.ntoukraine.org/standardization_ua.html
25. Методичні рекомендації Національної туристичної організації України з організації і надання туристичних послуг. Туристичні послуги. Вимоги та рекомендації щодо запобігання поширенню COVID-19 в сфері туризму. URL: www.ntoukraine.org/standardization_ua.html
26. Методичні рекомендації Національної туристичної організації України з організації і надання туристичних послуг. Туристичні послуги. Готелі. Вимоги до послуг. URL: www.ntoukraine.org/standardization_ua.html
27. Національна туристична організація України. URL: www.ntoukraine.org
28. Офіційний веб-портал парламенту України «Про прийняття національних стандартів». Наказ ДП "УкрНДНЦ" від 15.07.2021. № 248. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0248774-21#Text>
29. Постанова Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 667 «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-n>
30. Пандемія COVID-19 та її наслідки у сфері туризму в Україні URL: www.ntoukraine.org/assets/files/EBRD-COVID19-Report-UKR.pdf
31. Підтримка робочих місць та економік через подорожі та туризм. URL: www.ntoukraine.org/assets/files/UNWTO_TravelTomorrow_UA.pdf
32. Постанова Міністерства охорони здоров'я «Про затвердження Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів в готелях на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)». URL:

<https://moz.gov.ua/>

33. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року». URL: www.kmu.gov.ua/npas/249826501
34. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності : підручник / Тарасова В.В., Нестерчук І.К., Ковалевська І.М., Мартинчук І.В. – Житомир: О. О. Євенок, 2018. – 372 с.
35. Тарасова В.В., Ковалевська І.М. Сертифікація пляжного рекреаційного господарства за програмою «Blue Flag» // Інфраструктура ринку. – Одеса. – Вип. 39. – 2020. – С. 277-283
36. Тарасова В.В., Данкевич Є.М., Ковалевська І.М., Данкевич В.Є. Екологічне нормування: підручник // Заг. ред. В.В.Тарасової. – Житомир: Видавець О.О.Євенок, 2017. – 344 с.
37. Українське агентство зі стандартизації ДІІ «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості». URL: www.uas.org.ua
38. Хартія туризму. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_640
39. Framework convention on tourism ethics. URL: https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-01/a23_10_unwto_framework_convention_EN.PDF
40. Working Conditions (Hotels and Restaurants) Recommendation, 1991. URL: www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pLR179
41. World Tourism Organization. URL: www.unwto.org
42. International Hotel & Restaurant Association. URL: www.ih-ra.com/
43. International Hospitality Association. URL: www.i-ha.org/
44. IHA Industry Standards. URL: www.i-ha.org/IndustryStandards.aspx
45. Hospitality Sales and Marketing Association International. URL: www.hsmi.org/
46. The World Travel & Tourism Council. URL: <https://wtcc.org/>
47. European Travel Commission. URL: <https://etc-corporate.org/>
48. European Federation of Tourist Guide Associations. URL: www.fegtouristguides.com/
49. Hotels, Restaurants & Cafes in Europe. URL: www.hotrec.eu/
50. International Hospitality Association. URL: www.i-ha.org/
51. IHA Industry Standards. URL: www.i-ha.org/IndustryStandards.aspx
52. Стригуль Л., Олександрова В., Жадан Т. Стандарти серії ISO 9000 в сфері туризму та гостинності України в концепції загального управління якістю TQM. Вісник НТУ «ХПІ». Економічні науки. 2023 doi: 10.20998/2519-4461.2023.1.40.

Словник базових термінів

Аспект стандартизації – напрямок стандартизації вибраного об'єкту стандартизації, який характеризує деякі властивості (чи групу властивостей) даного об'єкту.

Ануляція – письмова відмова туроператора, туриста, турагента від виконання відповідних зобов'язань за договором.

Безпека послуги – показник якості результату та процесу надання послуги, що характеризує ступінь (ризик) небезпеку неприпустимих змін (втрати) до життя, здоров'я, майна громадян та навколишнього середовища.

Безліцензійна діяльність – провадження виду господарської діяльності, який підлягає ліцензуванню, без ліцензії на його провадження.

Безпека в галузі туризму – сукупність факторів, що характеризують стан забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб та держави в галузі туризму.

Вид стандарту – характеристика стандарту, що визначає його зміст залежно від об'єкта стандартизації.

Видача ліцензії – внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб запису про право провадження суб'єктом господарювання визначеного ним виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню.

В'їзний туризм – подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території.

Виїзний туризм – подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни.

Внутрішнім туризмом є подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території.

Гармонізація стандарту – приведення змісту стандарту у відповідність з іншим стандартом для забезпечення взаємозамінності продукції (послуг), взаємного розуміння результатів випробувань та інформації, що міститься у стандартах.

Гармонізовані стандарти (у світовій практиці застосовується термін «еквівалентні стандарти») – стандарти прийняті різними організаціями, що займаються стандартизацією, поширюються на один і той же об'єкт стандартизації і забезпечують взаємозамінність продукції, процесів або послуг та/або взаємне розуміння результатів випробувань або інформації, що подається відповідно із цими стандартами.

Готель – підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що складається з шести і більше номерів та надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов'язковим обслуговуванням.

Готельна послуга – дії (операції) підприємства з розміщення споживача шляхом

надання номера (місця) для тимчасового проживання в готелі, а також інша діяльність, пов'язана з розміщенням та тимчасовим проживанням.

Державна реєстрація (для системи сертифікації) – процедура занесення до Державного реєстру, з присвоєнням відповідного реєстраційного номера, інформація про систему сертифікації та її знак відповідності з метою надання їм юридичної сили.

Екскурсант – громадянин, який відвідує країну (місце тимчасового перебування) з оздоровчими, пізнавальними, професійно-діловими, спортивними, релігійними і іншими цілями без заняття оплачуваною діяльністю у період менше 24 год. і без ночівлі у відвідуваній країні.

Закон – це юридичний акт, прийнятий вищим представницьким органом структури державної влади чи безпосереднім волевиявленням народу (наприклад, референдум) і регулюючий зазвичай найважливіший суспільні відносини.

Здобувач ліцензії – суб'єкт господарювання, який подав до органу ліцензування заяву про отримання ліцензії разом із підтвердними документами згідно з вимогами відповідних ліцензійних умов.

Категорія стандарту – статус стандарту залежно від сфери дії.

Комплекс стандартів – сукупність стандартів, об'єднаних загальною цільовою спрямованістю та/або встановлюються узгоджені вимоги до взаємопов'язаних об'єктів стандартизації.

Каталог – систематичний звід, перелік будь-яких об'єктів, який дає змогу віднайти кожен об'єкт і певну ознаку відповідно до прийнятих правил його укладання.

Класифікатор – документ, в якому, відповідно до прийнятих ознак класифікації та методів кодування, об'єкти класифікації розподілено на угруповання і цим угрупованням надано коди.

Комплекс (система) стандартів – сукупність взаємопов'язаних стандартів, що належать до певної галузі стандартизації і встановлюють взаємопогоджені вимоги до об'єктів стандартизації на підставі загальної мети.

Концепція (від лат. conceptio – розуміння) – система поглядів ті чи інші явища, що містить мету, принципи та завдання для здійснення певної ідеї.

Ліцензія – спеціальний дозвіл на провадження конкретного виду діяльності за обов'язкового дотримання ліцензійних вимог та умов, виданий ліцензуючим органом юридичній особі або індивідуальному підприємцю.

Ліцензований вид діяльності – вид діяльності, на здійснення якого на території держави потрібно отримання ліцензії.

Ліцензіат – юридична особа чи індивідуальний підприємець, мають ліцензію здійснення конкретного виду діяльності.

Ліцензійні умови – нормативно-правовий акт Кабінету Міністрів України, іншого уповноваженого законом органу державної влади, положення якого встановлюють вичерпний перелік вимог, обов'язкових для виконання ліцензіатом, та вичерпний перелік документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії.

Ліцензування – засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрямований на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів

Матеріальні послуги – послуги із задоволення матеріально побутових потреб споживача послуг.

Міждержавна система стандартизації – сукупність організаційно-методичних заходів, спрямованих на розробку та застосування міждержавних стандартів з метою забезпечення провадження узгодженої діяльності в галузі стандартизації, що здійснюється на основі відповідної Угоди.

Міжнародна організація зі стандартизації – організація зі стандартизації, членство у якій відкрито відповідного державного органу зі стандартизації будь-якої держави.

Міжнародні стандарти – стандарти, прийняті Міжнародною організацією зі стандартизації та доступні широкому колу користувачів.

Міжнародна стандартизація – стандартизація, участь у якій відкрита для національних органів зі стандартизації всіх країн світу.

Державний орган зі стандартизації – орган зі стандартизації, визнаний державному рівні, який має право представляти інтереси держави у сфері стандартизації у відповідній міжнародній чи регіональній організації зі стандартизації.

Національна стандартизація – стандартизація, що проводиться лише на рівні однієї конкретної країни.

Національний стандарт – стандарт, прийнятий Національним органом зі стандартизації та доступним широкому колу користувачів.

Нормативний документ – документ, що встановлює правила, загальні принципи чи характеристики щодо різних видів діяльності або їх результатів.

Нормативний правовий акт – письмовий документ відповідного державного органу, який встановлює чи скасовує норми права.

Об'єкт стандартизації – продукція, робота, процес та послуги, що підлягають або зазнали стандартизації.

Орган зі стандартизації – орган, що займається стандартизацією, покликаний на національному, регіональному або міжнародному рівнях, основна функція

якого згідно з його статусом полягає у розробці та/або прийнятті стандартів, доступних широкому колу користувачів.

Орган ліцензування – орган виконавчої влади, визначений Кабінетом Міністрів України, або уповноважений законом державний колегіальний орган.

Орган з сертифікації – орган, який здійснює сертифікацію відповідності.

Основний стандарт – стандарт, що має широку сферу поширення та/або містить загальні положення для певної сфери діяльності.

Підзаконний нормативний акт – одне із різновидів правових актів, виданих відповідно до законом, з урахуванням закону, на виконання його, для конкретизації законодавчих розпоряджень, або їх тлумачення, або встановлення первинних норм.

Підтвердження відповідності – документальне посвідчення відповідності об'єктів технічного регулювання, виконання робіт чи надання послуг вимогам технічних регламентів, положенню стандартів чи умовам договорів.

Показники безпеки для здоров'я, здоров'я та майна громадян – відповідність результату та процесу надання послуги вимогам щодо всіх видів небезпечних та шкідливих впливів.

Правила міждержавної стандартизації – нормативний документ, прийнятий ЄАСС і встановлює обов'язкові для застосування організаційно-методичні положення, які доповнюють або конкретизують окремі положення основних міждержавних стандартів або визначають порядок взаємодії національних органів зі стандартизації у роботах зі стандартизації, метрології, сертифікації.

Правила системи сертифікації – положення (документи), що регулюють усі сторони діяльності системи.

Правове регулювання – частина (аспект) дій права, що характеризує спеціально-юридичний вплив на поведінку та діяльність його адресатів.

Перевізник – організація або індивідуальний підприємець, що надають послуги з перевезення туристів різними видами транспорту.

Послуги харчування – діяльність підприємств та громадян-підприємців із задоволення потреб споживача в харчуванні та проведенні дозвілля.

Послуга, що сертифікується – послуга, що передбачена до сертифікації.

Регіональна організація стандартизації – організація стандартизації, членство у якій відкрито для відповідного органу будь-якої країни, але тільки одного географічного, політичного чи економічного регіону світу.

Регіональна стандартизація – стандартизація, участь у якій відкрито для національних органів зі стандартизації лише одного географічного регіону.

Регіональні стандарти – стандарти, прийняті регіональною організацією зі стандартизації та доступні широкому колу користувачів.

Рекомендація щодо міждержавної стандартизації – нормативний документ, прийнятий ЄАСС і що містить добровільні для застосування організаційно-методичні положення, що стосуються проведення робіт із стандартизації, метрології, сертифікації, акредитації та які доцільно попередньо перевірити на практиці до їх встановлення у міждержавному стандарті або відповідних

Система сертифікації – сукупність правил виконання робіт із сертифікації, її учасників та правил функціонування системи сертифікації в цілому.

Сертифікація відповідності – документ, що засвідчує відповідність об'єкта вимогам технічних регламентів, положенням стандартів чи умовам договорів.

Сертифікація – форма здійснюваного органом із сертифікації підтвердження відповідності об'єктів вимогам технічних регламентів, положенням стандартів чи умовам договорів.

Соціально-культурна послуга – послуга із задоволення духовних, інтелектуальних потреб та підтримання нормативної життєдіяльності споживача.

Стандарт – документ, у якому з метою багаторазового використання встановлюються характеристики продукції, правила здійснення та характеристики процесів виробництва, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації, виконання робіт чи надання послуг. Стандарт також може містити вимоги до термінології, символіки, упаковки, маркування або етикеток та правил їх нанесення.

Стандарт на номенклатуру показників – стандарт, що містить перелік показників, для яких значення або характеристики мають бути зазначені при встановленні вимоги до продукції, процесу чи послуги в інших нормативних чи технічних документах.

Стандарт на терміни та визначення – стандарт, що встановлює терміни, до яких дано визначення, що містять необхідні ознаки поняття.

Стандарт на послуги – стандарт, що встановлює вимоги, яким повинна задовольняти послуга чи група однорідних послуг, щоб забезпечити відповідність послуги її призначенню.

Сертифікація – процедура, за допомогою якої третя сторона дає письмову гарантію, що продукція, процес чи послуга відповідають заданим вимогам.

Сертифікація добровільна – сертифікація, що проводиться з ініціативи самих суб'єктів туристичної діяльності на відповідність їх послуг вимогам національних стандартів, які не є обов'язковими, а носять тільки рекомендований характер.

Сертифікована послуга – послуга, що пройшла сертифікацію.

Система сертифікації однорідної продукції (процесів, послуг) – система сертифікації, що стосується певної продукції, процесів, послуг, для яких

застосовуються одні і ті ж конкретні стандарти, правила, процедура.

Стандарт (від англійського "Standart" – норма, зразок, мірило) – створений на основі консенсусу та ухвалений визнаним органом нормативний документ, що встановлює, правила, настанови, вказівки або характеристики різного виду діяльності чи її результатів (для загального і багаторазового користування), і який є спрямованим на досягнення оптимального ступеня впорядкованості у певній сфері та доступним широкому колу користувачів.

Стандарт галузевий – стандарт, прийнятий галузевим органом з стандартизації на рівні однієї конкретної галузі виробництва.

Стандарт міжнародний – стандарт, прийнятий міжнародною організацією зі стандартизації.

Стандарт міждержавний (ГОСТ) – стандарт, прийнятий країнами СНД, що приєдналися до Угоди про проведення погодженої політики в галузі стандартизації, метрології і сертифікації і який застосовується ними безпосередньо.

Стандарт національний – стандарт, прийнятий національним органом зі стандартизації.

Стандарт на методи випробування – стандарт, що встановлює методи випробування як, наприклад, використання статистичних методів і порядок проведення випробувань.

Стандарт на продукцію – стандарт, що встановлює вимоги, які повинен задовольняти виріб (група виробів), щоб забезпечити свою відповідність призначенню.

Стандарт на процес – стандарт, що встановлює вимоги, які повинен задовольняти процес, щоб забезпечити свою відповідність призначенню.

Стандарт на послугу – стандарт, що встановлює вимоги, які повинна задовольняти послуга, щоб забезпечити свою відповідність призначенню.

Стандарт на сумісність – стандарт, що встановлює вимоги стосовно сумісності виробів чи систем у місцях їх поєднання.

Стандарт організації – стандарт, прийнятий суб'єктом стандартизації іншого рівня, ніж національний орган стандартизації, на основі поєднання виробничих, наукових, комерційних та інших спільних інтересів.

Стандарт основоположний – стандарт, що має широку сферу поширення або такий, що містить загальні положення для певної галузі.

Стандарти організації (підприємств) – стандарти, прийняті службою стандартизації конкретного підприємства, організації, об'єднання, установи для цих об'єктів.

Стандарт регіональний – стандарт, прийнятий регіональною організацією зі стандартизації.

Стандарт термінологічний – стандарт, що поширюється на терміни та їхні визначення.

Стандартизація – діяльність із встановлення норм, правил і характеристик щодо впорядкування туристичної діяльності за допомогою широкого й багаторазового використання нормативних документів туризму.

Стандартизація галузева – стандартизація, яка проводиться на рівні однієї конкретної галузі виробництва.

Стандартизація комплексна – стандартизація, за якої здійснюється цілеспрямоване і планомірне встановлення і використання системи взаємопов'язаних вимог як до самого об'єкту комплексної стандартизації в цілому, так і його основних елементів конкретної проблеми з метою оптимального вирішення.

Стандартизація міжнародна – стандартизація, яка проводиться на міжнародному рівні, у ній можуть брати участь відповідні органи стандартизації всіх країн.

Стандартизація національна – стандартизація, яка проводиться на рівні однієї країни за участі національного органу зі стандартизації.

Стандартизація регіональна – стандартизація, яка проводиться на відповідному регіональному рівні, у ній можуть брати участь відповідні органи країн певного географічного або економічного простору.

Суб'єкти стандартизації – органи виконавчої влади з питань стандартизації, технічні комітети стандартизації та інші суб'єкти, що займаються стандартизацією.

Супутні туристичні послуги та товари - послуги та товари, призначені для задоволення потреб споживачів, надання та виробництво яких несуттєво скоротиться без їх реалізації туристам.

Схема сертифікації – склад та послідовність дій третьої сторони під час оцінки відповідності продукції, послуг, систем якості та персоналу.

Технічний бар'єр – відмінності у вимогах національних та міжнародних (закордонних) стандартів, що призводять до додаткових порівняно із звичайною комерційною практикою витратами коштів та/або часу для просування товарів на відповідний ринок.

Технічний комітет зі стандартизації – громадське об'єднання зацікавлених підприємств, організацій, органів влади, у тому числі національних органів зі стандартизації, яке створене на добровільній основі для розробки державних, міждержавних, міжнародних та регіональних стандартів, а також для проведення підготовчих та допоміжних робіт про галузь державної, міждержавної, міжнародної та регіональної стандартизації за закріпленими об'єктами стандартизації або областями діяльності.

Технічне регулювання – правове регулювання відносин у сфері встановлення, застосування та виконання обов'язкових вимог до продукції, процесів виробництва, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації, а також у сфері встановлення та застосування на добровільній основі вимог до продукції, процесів виробництва, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації, виконання робіт або надання послуг та правове регулювання відносин у галузі оцінки відповідності.

Тур – комплекс послуг з розміщення, перевезення, харчування туристів, екскурсійні послуги, а також послуги гідів-перекладачів та інші послуги, надані залежно від цілей подорожі.

Тури оздоровчі – тури оздоровчого характеру з відпочинком або лікуванням на курорті.

Тури пізнавальні – тури з екскурсійною програмою: відвідування музеїв, огляд пам'яток, участь у культурних заходах.

Тури професійно-ділові – тури з участю в роботі засідань, конференцій, конгресів, торговельних ярмарок і виставок; виступи з лекціями і концертами; участь у професійних заходах, семінарах, за винятком випадків здійснення оплачуваної діяльності в місці тимчасового перебування.

Тури спортивні – тури для заняття непрофесійним спортом: пішохідним, кінним, лижним, гірським, велосипедним, підводним плаванням тощо, а також з метою участі та присутності на спортивних змаганнях.

Тури релігійні – тури з паломницькими цілями, участь у релігійних заходах, маршрути з відвідуванням святих місць.

Турагентська діяльність – діяльність з просування і реалізації туристичного продукту, здійснювана на підставі ліцензії юридичною особою або індивідуальним підприємцем (турагентом).

Туризм – тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає.

Турист – особа, яка здійснює подорож по Україні або до іншої країни, не заборонену законом країни перебування на термін від 24-х годин до одного року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування в зазначений термін.

Туристичні агенти (турагенти) – юридичні особи, створені згідно із законодавством України, а також фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів та туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності, а також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних та супутніх послуг.

Туристичні оператори (туроператори) – юридичні особи, створені згідно із законодавством України, для яких виключною діяльністю є організація та забезпечення створення туристичного продукту, реалізація та надання туристичних послуг, а також посередницька діяльність із надання характерних та супутніх послуг і які в установленому порядку отримали ліцензію на туроператорську діяльність.

Туристська послуга – результат діяльності організації або індивідуального підприємця із задоволення потреб туриста в організації і здійснення туру або його окремих складових.

Туристичний продукт – попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше ніж дві такі послуги, що реалізується або пропонується для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з перевезенням і розміщенням (послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг).

Туристська путівка – документ, що підтверджує факт передачі туристичного продукту.

Туристські ресурси – природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, що включають об'єкти туристського показу, а також інші об'єкти, здатні задовольнити духовні потреби туристів, сприяти відновленню і розвитку їх фізичних сил.

Туристський ваучер – основний документ, що встановлює право туриста на послуги, що входять до складу туру, і підтверджує факт їх надання.

Рівень стандартизації – участь у діяльності зі стандартизації з урахуванням географічної, політичної чи економічної ознак.

Послуга – результат взаємодії виконавця та споживача, а також власна діяльність із задоволення потреб споживача.

Складено за матеріалами [1; 2; 5; 6; 8; 9; 12; 15; 19; 21; 35; 36].

ДОДАТКИ

Додаток А

Національні стандарти (еволюція)

1. ДСТУ 1.1:2015. Національна стандартизація. Стандартизація та суміжні види діяльності. Словник термінів.
2. ДСТУ 1.2:2015. Національна стандартизація. Правила проведення робіт з національної стандартизації. від 24.02.1994 № 4004-Х
3. ДСТУ-Н 1.3:2015. Настанова. Національна стандартизація. Технічні умови України. Настанови щодо розроблення.
4. ДСТУ 1.5:2015 Національна стандартизація. Правила розроблення, викладання та оформлення національних нормативних документів.
5. ДСТУ 1.7:2015 Національна стандартизація. Правила та методи прийняття міжнародних і регіональних нормативних документів.
6. ДСТУ 1.12:2004. Національна стандартизація. Правила ведення справ нормативних документів.
7. ДСТУ 2867-94. Шум. Методи оцінювання виробничого шумонавантаження. Загальні вимоги.
8. ДСТУ 3862-99. Ресторанне господарство. Терміни та визначення.
9. ДСТУ 4268:2003. Послуги туристичні. Засоби розміщування. Загальні вимоги.
10. ДСТУ 4269:2003. Послуги туристичні. Класифікація готелів.
11. ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства.. Класифікація.
12. ДСТУ 4527:2006. Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення.

За матеріалами [5; 34; 37]

Гармонізовані галузеві стандарти

1. ДСТУ EN 15565:2016. Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів
2. ДСТУ ISO 13009:2016. Туризм та пов'язані з ним послуги. Вимоги та рекомендації з експлуатації пляжу.
3. ДСТУ ISO 13687:2016. Туризм та пов'язані з ним послуги. Яхт-гавані. Мінімальні вимоги.
4. ДСТУ ISO 13810:2016. Туристичні послуги. Промисловий туризм. Надання послуг.
5. ДСТУ ISO/TS 13811:2016. Туризм та пов'язані з ним послуги. Інструкція з розроблення екологічних специфікацій щодо розміщення закладів.
6. ДСТУ ISO 14785:2016. Офіси туристичні інформаційні. Туристична інформація щодо послуг з приймання туристів.
7. ДСТУ ISO 17680:2016. Туризм та пов'язані з ним послуги. Таласотерапія. Вимоги до послуг.
8. ДСТУ ISO 18065:2016. Туризм та пов'язані з ним послуги. Туристичні послуги, що надають на природоохоронних територіях. Вимоги.
9. ДСТУ ISO 21101:2016. Туризм пригодницький. Системи менеджменту безпеки. Вимоги.
10. ДСТУ ISO/TR 21102:2016. Туризм пригодницький. Лідери. Особиста компетентність.
11. ДСТУ ISO 21103:2016. Туризм пригодницький. Інформація для учасників.
12. ДСТУ ISO 13810:2016 Туристичні послуги. Знаки туристичні активного туризму. Класифікація, опис і правила застосування.

За матеріалами [5; 34; 37]

Галузеві стандарти

(Державне агентство розвитку туризму України; www.tourism.gov.ua/normativna-baza)

ПЕРЕЛІК НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

<i>Реквізити національного стандарту</i>	<i>Назва стандарту</i>
<i>Туризм пригодницький</i>	
<p style="text-align: center;">ДСТУ ISO 21101:2016 (ISO 21101:2014, IDT)</p>	<p style="text-align: center;"><u><i>Туризм пригодницький. Системи менеджменту безпеки. Вимоги</i></u></p> <p>У стандарті викладені вимоги до системи управління безпекою для організаторів пригодницького туризму. Стандарт використовується з метою: підвищення рівня безпеки; щоб задовольнити очікування учасників і безпеки персоналу; щоб продемонструвати безпечну практику; на підтримку дотримання вимог законодавства. Стандарт може бути використаний для всіх організаторів, що працюють в різних географічних, культурних і соціальних умовах.</p>
<p style="text-align: center;">ДСТУ ISO/TR 21102:2016 (ISO/TR 21102:2013, IDT)</p>	<p style="text-align: center;"><u><i>Туризм пригодницький. Лідери. Особиста компетентність</i></u></p> <p>Цей стандарт є основою для туристичної діяльності організаторів, що пропонують пригодницький туризм, щодо їх компетентності з метою організації максимально безпечної подорожі. Ефективне виконання положень цього міжнародного стандарту допоможе споживачеві зробити усвідомлений вибір щодо діяльності організаторів пригодницького туризму.</p>
<p style="text-align: center;">ДСТУ ISO 21103:2016 (ISO 21103:2014, IDT)</p>	<p style="text-align: center;"><u><i>Туризм пригодницький. Інформація для учасників</i></u></p> <p>Цей стандарт визначає мінімальну інформацію, яка підлягає передачі учасникам і потенціалу учасників до, під час і після діяльності з метою забезпечення їх безпеки.</p>
<i>Вимоги до окремих туристичних послуг</i>	

<p>ДСТУ ISO 13687-1:2018 (ISO 13687- 1:2017, IDT)</p>	<p><i>Туризм та пов'язані з ним <u>послуги</u>. <u>Яхтові гавані</u>. <u>Частина 1</u>. <u>Мінімальні вимоги до гаваней з базовим рівнем обслуговування</u></i></p>	<p>Стандарт встановлює мінімальні вимоги до комерційних і некомерційних гаваней, визначає базовий рівень обслуговування яхт для всіх видів активного відпочинку, за винятком спортивних заходів. Сфера застосування не охоплює специфіку доків, сховищ, автозаправних станцій і прилеглих пляжів. Стандарт не поширюється на ризики у випадку аномальних погодних умов.</p>
<p>ДСТУ ISO 13687-2:2018 (ISO 13687- 2:2017, IDT)</p>	<p><i>Туризм та пов'язані з ним <u>послуги</u>. <u>Яхтові гавані</u>. <u>Частина 2</u>. <u>Мінімальні вимоги до гаваней із середнім рівнем обслуговування</u></i></p>	<p>Стандарт встановлює мінімальні вимоги до комерційних і некомерційних гаваней, визначає проміжний рівень обслуговування яхт для всіх видів активного відпочинку, за винятком спортивних заходів. Сфера застосування не охоплює специфіку доків, сховищ, автозаправних станцій і прилеглих пляжів. Стандарт не поширюється на ризики у випадку аномальних погодних умов.</p>
<p>ДСТУ ISO 13687-3:2018 (ISO 13687- 3:2017, IDT)</p>	<p><i>Туризм та пов'язані з ним <u>послуги</u>. <u>Яхтові гавані</u>. <u>Частина 3</u>. <u>Мінімальні вимоги до гаваней з високим рівнем обслуговування</u></i></p>	<p>Стандарт встановлює мінімальні вимоги до комерційних і некомерційних гаваней, визначає високий рівень обслуговування яхт для всіх видів активного відпочинку, за винятком спортивних заходів. Сфера застосування не охоплює специфіку доків, сховищ, автозаправних станцій і прилеглих пляжів. Стандарт не поширюється на ризики у випадку аномальних погодних умов.</p>
<p>ДСТУ EN</p>	<p><i><u>Послуги</u></i></p>	<p>Цей стандарт визначає терміни,</p>

<p>13809:2018 (EN 13809:2003, IDT)</p>	<p><u>туристичні.</u> <u>Туристичні агенції</u> <u>та туристичні</u> <u>оператори. Терміни</u> <u>та визначення</u></p>	<p>що використовуються під час надання послуг суб'єктами туристичної діяльності.</p>
<p>ДСТУ ISO 13810:2016 (ISO 13810:2015, IDT)</p>	<p><u>Туристичні послуги.</u> <u>Промисловий</u> <u>туризм.</u> <u>Надання послуг</u></p>	<p>Цей стандарт встановлює загальні вимоги до промислового туризму, пропонованих постачальниками послуг, які мають намір передавати знання щодо виробництва, науково-технічної діяльності, заснованих на виробничих процесах, ноу-хау, а також продуктів або послуг.</p> <p>Стандарт допоможе туроператорам і власникам різних промислових об'єктів (на кшталт шоколадної фабрики, виноробного заводу, електростанції або шахти) привернути увагу додаткових туристів. У той же час відвідувачі подібних індустріальних об'єктів отримають незабутній і приємний досвід.</p> <p>Цільовою аудиторією стандарту виступають приватні промислові компанії і органи місцевого самоврядування, у віданні яких є старі індустріальні об'єкти.</p>
<p>ДСТУ 7450:2013</p>	<p><u>Туристичні</u> <u>послуги.</u> <u>Знаки туристичні</u> <u>активного туризму.</u> <u>Класифікація, опис</u> <u>і правила</u> <u>застосування</u></p>	<p>Даним стандартом затверджується кольорно-цифрова система знакування для активного туризму. Цей стандарт є інструментом для створення національної багаторівневої мережі туристичних шляхів, яка відповідає всім європейським рекомендаціям в даній галузі та найкращим напрацюванням європейських країн.</p> <p>Його створено у зв'язку з відсутністю нормативної бази інфраструктурного забезпечення</p>

		активного туризму, та негативними тенденціями, які намітилися у зв'язку з реалізацією різного роду проектів зі створення такої інфраструктури на основі застарілої нормативної бази сусідніх країн.
ДСТУ ISO 18065:2016 (ISO 18065:2015, IDT)	<i>Туризм та пов'язані з ним послуги. <u>Туристичні послуги, що надають на природоохоронних територіях.</u> <u>Вимоги</u></i>	Цей стандарт встановлює вимоги до туристичних послуг, що надаються безпосередньо на природоохоронних територіях, щоб задовольнити відвідувачів, надаючи пріоритетну увагу цілям збереження цих територій, за винятком морських районів, що знаходяться під охороною.
ДСТУ ISO 17680:2016 (ISO 17680:2015, IDT)	<i>Туризм та пов'язані з ним послуги. <u>Таласотерапія.</u> <u>Вимоги до послуг</u></i>	Цей стандарт встановлює вимоги до надання послуг в центрах таласотерапії з використанням благотворного впливу морського навколишнього середовища з лікувальною або профілактичною метою, з метою забезпечення: хорошої якості послуг, що відповідають на прямі і непрямі потреби клієнта, шанобливого використання концепції таласотерапії, реалізації принципів гігієни і безпеки, комфорту для клієнтів. Цей стандарт не стосується лікувальних властивостей і не охоплює рішення, які відповідають медичній професії. Цей стандарт не поширюється на житло та послуги громадського харчування.
ДСТУ ISO 17679:2017 (ISO 17679:2016, IDT)	<i>Туризм та пов'язані з ним послуги. <u>Велнес та СПА.</u> <u>Вимоги до послуг</u></i>	Цей стандарт встановлює вимоги до обслуговування велнес, СПА, основних допоміжних процесів і якості наданої послуги клієнту.

		<p>Він може використовуватися усіма типами оздоровчих курортів, навіть якщо він є частиною іншої діяльності (наприклад, об'єктів розміщення, фітнес-центрів і лікарень).</p> <p>Стандарт не включає ніяких вимог до розміщення або споживання продуктів харчування і напоїв.</p> <p>Він не поширюється на лікувальні центри і центри таласотерапії.</p> <p>Також він не охоплює рішення, що стосуються медичних професій, медичного навчання або будь-яких релігійних аспектів.</p>
<p>ДСТУ ISO 13009:2016 (ISO 13009:2015, IDT)</p>	<p><i>Туризм та пов'язані з ним <u>послуги</u>. <u>Вимоги та рекомендації з експлуатації пляжу</u></i></p>	<p>Цей стандарт встановлює загальні вимоги і рекомендації для пляжу. У ньому містяться вказівки для тих, хто обслуговує пляжі і їх користувачів щодо сталого управління і планування, володіння пляжем, стійкої інфраструктури та потреб надання послуг, в тому числі безпеки пляжів, інформації та комунікацій, очищення і видалення відходів.</p> <p>Цей стандарт поширюється на пляжах під час купального сезону.</p>
<p>ДСТУ ISO 13687:2016 (ISO 13687:2014, IDT)</p>	<p><i>Туризм та пов'язані з ним <u>послуги</u>. <u>Яхт-гавані</u>. <u>Мінімальні вимоги</u></i></p>	<p>Цей стандарт встановлює мінімальні вимоги для комерційних і некомерційних гаваней для прогулянкових катерів і яхт, за винятком стандартизації спортивних заходів. Стандарт не поширюється на особливості складу яхт, складів, заправних станцій і прилеглих пляжів</p> <p>Відповідність цьому стандарту не гарантує повної безпеки або відсутності ризиків в разі аномальних погодних умов і екстремальних умов на морі.</p>

Вимоги до засобів розміщення		
ДСТУ 4527:2006	<u>Послуги туристичні.</u> <u>Засоби розміщення.</u> <u>Терміни та визначення</u>	Даний стандарт встановлює терміни, обов'язкові для вживання в усіх видах нормативних документів, що стосуються сертифікації послуг з тимчасового розміщення (проживання), для встановлювання категорій готелів та інших об'єктів, що надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), а також для робіт зі стандартизування.
ДСТУ 4268:2003	<u>Послуги туристичні.</u> <u>Засоби розміщення.</u> <u>Загальні вимоги</u>	Стандарт встановлює класифікацію засобів розміщування, загальні вимоги до засобів розміщування та до послуг, які надають у засобах розміщування. Вимоги цього стандарту застосовують суб'єкти господарювання, що надають послуги засобів розміщування. Стандарт придатний для застосування з метою сертифікації засобів розміщування.
ДСТУ 4269:2003	<u>Послуги туристичні.</u> <u>Класифікація готелів</u>	Цей стандарт встановлює класифікацію готелів та аналогічних засобів розміщування незалежно від форм власності та відомчої належності, а також вимоги до них. Стандарт придатний для застосування з метою сертифікації.
ДСТУ ISO/TS 13811:2016 (ISO/TS 13811:2015, IDT)	<u>Туризм та пов'язані з ним послуги.</u> <u>Інструкція з розроблення екологічних специфікацій щодо розміщення</u>	Даний стандарт містить рекомендації по розробці специфікацій, спрямованих на зниження негативного впливу і збільшення позитивного впливу закладів розміщення на навколишнє середовище.

	<u>закладів</u>	Даний стандарт не стосується кемпінгів.
Вимоги до ТІЦ		
ДСТУ ISO 14785:2016 (ISO 14785:2014, IDT)	<u>Офіси туристичні інформаційні.</u> <u>Туристична інформація щодо послуг з приймання туристів.</u> <u>Вимоги</u>	Цей стандарт встановлює мінімальні вимоги до якості послуг, що надаються туристичними інформаційними офісами (ТІО) будь-якого типу і розміру, державних чи приватних.
Вимоги та специфікації для інвалідів та інших маломобільних груп населення		
ДСТУ ISO 17049:2017 (ISO 17049:2013, IDT)	<u>Доступне проектування.</u> <u>Застосування шрифту Брайля на інформаційних вказівниках, обладнанні та приладах</u>	Стандарт визначає основні вимоги до шрифту Брайля, використовуюваного для вивісок, устаткування і приладів, включаючи параметри розміру шрифту Брайля і характеристики використовуваних матеріалів, а також керівні принципи для практичної реалізації стандарту для перекладу.
ДСТУ ISO 23599:2017» (ISO 23599:2012, IDT)	<u>Вироби для надання допомоги сліпим і людям зі слабким зором.</u> <u>Тактильні індикатори пішохідної зони</u>	Цей міжнародний стандарт забезпечує специфікації продукту для дотикових зовнішніх індикаторів і рекомендації щодо їх установки з метою допомоги у забезпеченні безпечного і самостійного пересування сліпих або людей зі слабким зором. Він конкретизує два види специфікації: з концентрації уваги і для безпечного пересування. Вони можуть бути використані як в приміщенні, так і в довікллі, де можуть бути присутні ризики для людей зі слабким зором.
Вимоги до закладів ресторанного господарства		
ДСТУ 4281:2004	<u>Заклади ресторанного</u>	Даний стандарт встановлює визначення закладів ресторанного господарства, їх класифікацію та

	<u>господарства.</u> <u>Класифікація</u>	загальні вимоги до них.
ДСТУ 3862-99	<u>Ресторанне</u> <u>господарство.</u> <u>Терміни та</u> <u>визначення</u>	Цей стандарт встановлює терміни та визначення стосовно закладів громадського харчування. Вимоги стандарту чинні для застосування у роботі підприємств, установ, організацій, що діють на території України, технічних комітетів з стандартизації, науково-технічних та інженерних товариств, міністерств (відомств).
<i>Вимоги до професійної підготовки кадрів</i>		
ДСТУ EN 15565:2016 (EN 15565:2008, IDT)	<u>Туристичні</u> <u>послуги. Вимоги</u> <u>до професійної</u> <u>підготовки та</u> <u>кваліфікаційних</u> <u>програм для гідів</u>	Стандарт встановлює вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів
<i>Вимоги щодо туристсько-екскурсійного обслуговування</i>		
ДСТУ EN 15700:2014	<u>Безпечність</u> <u>стрічкових</u> <u>конвеєрів для</u> <u>зимових видів</u> <u>спорту чи</u> <u>туризму</u>	Даний стандарт встановлює вимоги до стрічкових конвеєрів для зимових видів спорту чи туризму з метою забезпечення безпеки туристів.
ГОСТ 28681.395	<u>Туристско-</u> <u>екскурсионное</u> <u>обслуживание.</u> <u>Требования по</u> <u>обеспечению</u> <u>безопасности</u> <u>туристов и</u> <u>экскурсантов</u>	Ці стандарти встановлюють вимоги до туристських і екскурсійних послуг, які забезпечують безпеку життя і здоров'я туристів і для обов'язкової сертифікації туристських послуг
ГОСТ 28681.295	<u>Туристско-</u> <u>екскурсионное</u> <u>обслуживание.</u> <u>Туристские услуги.</u> <u>Общие требования</u>	
ГОСТ 28681.195	<u>Туристско-</u> <u>екскурсионное</u>	Цей стандарт встановлює порядок розробки документації при

	<i>обслуживание. Проектирование туристских услуг</i>	проектуванні туристських послуг і призначений для підприємств, організацій різних організаційно-правових форм і фізичних осіб-підприємців, які надають туристичні послуги
ГОСТ 28681.090	<i>Стандартизация в сфере туристско- экскурсионного обслуживания</i>	Даний стандарт встановлює цілі, задачі, об'єкти стандартизації та структуру комплексу стандартів а також інших документів зі стандартизації у сфері туристсько-екскурсійного обслуговування. Стандарт розповсюджується на організації та підприємства з питань стандартизації в сфері туристсько-екскурсійного обслуговування, незалежно від їх підпорядкування.
<i>Технічні умови щодо туристського спорядження</i>		
ДСТУ ISO 5912:2015 (ISO 5912:2011, IDT)	<i>Палатки туристичні</i>	Ці стандарти встановлюють вимоги до безпеки, продуктивності та придатності для використання палаток (наметів кемпінгу)
ДСТУ ISO 5912:2008	<i>Палатки туристичні</i>	
ГОСТ 28917-91 (ISO 5912-85)	<i>Палатки туристские. Общие технические условия</i>	Даний стандарт розповсюджується на палатки туристичні, призначені для тимчасового проживання туристів в похідних умовах і на відпочинку. Стандарт не розповсюджується на палатки спеціального призначення (альпіністські, для експедицій, палатки- павільйони та ін.).
РСТ УССР 1280- 83	<i>Палатки туристські. Загальні технічні умови</i>	Стандарт встановлює загальні технічні умови для палаток туристських.
ДСТУ 2584-94 (ГОСТ 30154-94)	<i>Плити газові побутові туристські.</i>	Цей стандарт поширюється на плити газові побутові туристські, призначені для приготування їжі у

	<u>Загальні технічні умови</u>	похідних умовах на відкритому повітрі, що працюють від балона для зріджених вуглеводневих газів.
--	--------------------------------	--

Діючі стандарти в сфері туризму

Номер стандарту	Назва стандарту
Туризм та пов'язані з ним послуги	
ДСТУ ISO 13009:2016 ISO	Вимоги та рекомендації з експлуатації пляжу.
ДСТУ ISO 13687:2016 ISO	Яхт-гавані. Мінімальні вимоги.
ДСТУ ISO/TS 13811:2016 ISO/TS 13811:2015, IDT	Інструкція з розроблення екологічних специфікацій щодо розміщення закладів.
ДСТУ ISO 17680:2016 ISO	Галасотерапія. Вимоги до послуг.
ДСТУ ISO 18065:2016 ISO 18065:2015, IDT	Туристичні послуги, що надають на природоохоронних територіях. Вимоги.
ДСТУ ISO 14785:2016 ISO 14785:2014, IDT	Офіси туристичні інформаційні. Туристична інформація щодо послуг з приймання туристів.
Туристичні послуги	
ДСТУ ISO 13810:2016 ISO	Промисловий туризм. Надання послуг.
ДСТУ ISO 13810:2016 (ISO 13810:2015, IDT)	Знаки туристичні активного туризму. Класифікація, опис і правила застосування.
ДСТУ EN 15565:2016 EN 15565:2008, IDT	Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів.
Туризм пригодницький	
ДСТУ ISO 21101:2016 ISO	Системи менеджменту безпеки. Вимоги.
ДСТУ ISO/TR 21102:2016 ISO/TR 21102:2013, IDT	Лідери. Особиста компетентність.
ДСТУ ISO 21103:2016 ISO	Інформація для учасників.

Стандарти в сфері гостинності

Номер стандарту	Назва стандарту
ДСТУ 4268:2003	Послуги туристичні. Засоби розміщування. Загальні вимоги
ДСТУ 4269:2003	Послуги туристичні. Класифікація готелів. Загальні вимоги
ДСТУ 4527:2006	Засоби розміщування. Терміни та визначення
ДСТУ ISO 9004-2-96	Управління якістю та елементи системи якості
ДСТУ ISO 21401:2020 (ISO 21401:2018, IDT)	Туризм та супутні послуги. Система управління сталим розвитком закладів розміщення. Вимоги

За матеріалами [52].